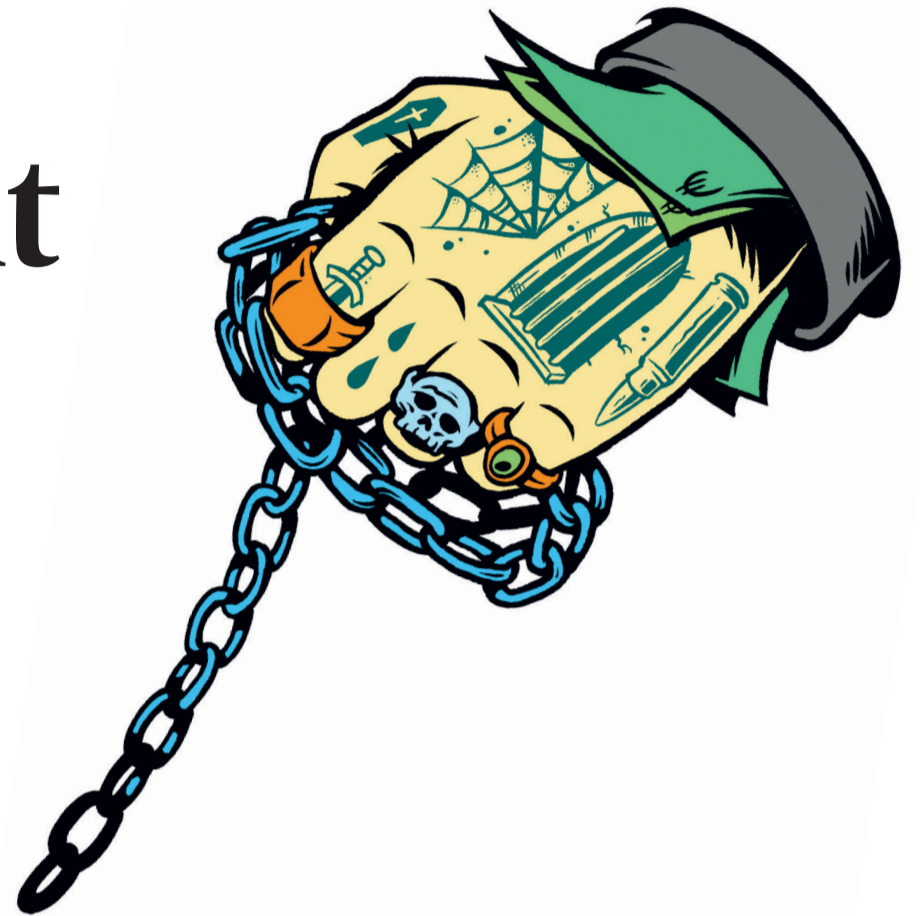

Is de dealer echt een chille gast?

Drugsdealers zijn vaak sneller dan pizzakoeriers en vragen ook nog hoe het met je gaat. Maar wat gaat er schuil achter de façade van vriendelijkheid en gratis grammetjes?

8

Boulders toppen Wie wordt de klimkampioen?

LITERAIR TALENT OPGELET

Wedstrijd Schrijf een kerstverhaal en win €250 aan boekenbonnen!

Meedoen? Kijk op
www.mareonline.nl

Affaire Hofman De uitspraak over het mogelijke ontslag van Corinne Hofman is uitgesteld: de rechter wil aanvullende informatie over de van wangedrag beschuldigde archeoloog, die deze week ook een geweigerd Woo-verzoek aanvocht

4

Alsnog advies over bezuinigingen, ook NIMAR in gevaar

Opleidingsvoorzitters van de faculteit Geesteswetenschappen mogen alsnog input geven op de voorgestelde bezuinigingsplannen. ‘We hadden hen eerder moeten betrekken.’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Dat zei decaan Mark Rutgers in een verder opvallend tamme faculteitsraadsvergadering.

Het faculteitsbestuur heeft plannen om opleidingen op te heffen of samen te voegen, driehonderd vakken te schrappen en tientallen fte te bezuinigen, onthulde *Mare* vorige maand. De forse bezuinigingsoperatie is nodig omdat de faculteit afstevent op een jaarlijks tekort van 5,7 miljoen euro.

Studenten, docenten, alumni en politici reageerden verantwoordigd op de plannen. De opleidingsvoorzitters van de getroffen opleidingen zeiden niet bij de totstandkoming van de plannen betrokken te zijn geweest.

Decaan Mark Rutgers gaf hen woensdag alsnog gelijk. ‘We erkennen dat we de opleidingsvoorzitters beter hadden moeten betrekken in het proces, dat rekenen we onszelf aan. We staan nu veel met hen in contact.’

Opleidingsvoorzitters krijgen nu tot 1 december de tijd aanvullend advies te geven over de voorgestelde bezuinigingsplannen. Zij gaan zich buigen over de vragen of het nodig is specifiek de (kleinere) talen- en regio studies te treffen, of alternatieve opties goed genoeg zijn onderzocht en of de bezuinigingen eerlijk zijn verdeeld. ‘Als ze met betere ideeën komen, zijn die zeer welkom’, aldus Rutgers. ‘Hoe beter we kunnen beschermen wat we hebben, hoe beter het is.’

Een definitief plan laat volgens de decaan nog op zich wachten tot december of januari. ‘Die versie gaan we hier in de raad uiteraard bespreken.’

Een bericht op de site van de universiteit meldt dat het aangepaste plan vóór het kerstrees zal worden doorgerekend en dat de faculteit met zusterfaculteiten overlegt over de gemaakte keuzes. Pas nadat het plan aan de medezeggenschap is voorgelegd, kan het bestuur een besluit nemen over een eventuele reorganisatie. Terwijl het nieuws over de Leidse bezuinigingen tot grote verbijstering leidde onder academici, columnisten en Kamerleden, bleef de faculteitsraad opvallend tam. Geen enkel raadslid stelde vraagtekens bij de plannen om (moderne) talenstudies samen te voegen en (unieke) bacheloropleidingen- of specialisaties te schrappen.

Medewerkers zijn bezorgd, boos en onzeker, liet raadslid Adriaan Rademaker weten. Rutgers begreep dat en hoopt die zorgen de komende tijd zo veel mogelijk te verminderen door regelmatig met een bestuurscolumn op de universiteitswebsite een update te geven over de ontwikkelingen. ‘Maar we zullen de zorgen niet helemaal kunnen wegnemen.’

Raadslid Jan Sleutels wilde weten of de raad uitsluitend adviesrecht heeft op het definitieve plan. Rutgers beaamde dat. ‘Maar we willen een zo goed mogelijke input van jullie.’

Ook vroeg Sleutels zich af wat het schrappen van vakken betekent voor het onderwijzend personeel. ‘De intentie is om geld te besparen, dus is het doel dat we het met minder mensen moeten doen?’ ‘Het aanbieden van minder vakken leidt hopelijk tot minder tijdelijk personeel, zodat de medewerkers met een vast contract kunnen blijven’, antwoordde Rutgers.

Het bestuur deelde ook mee dat het Nederlands Instituut Marokko (NIMAR), dat in Rabat is gevestigd en onderdeel is van de faculteit Geesteswetenschappen, onder druk staat. Het instituut wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, maar krijgt in de toekomst mogelijk minder geld. ‘Ik vind het een erg belangrijk instituut, maar het heeft niet erg de voorkeur van de grootste partij van Nederland’, aldus de decaan. De faculteit is er nog over in gesprek met het ministerie. Pas na afronding daarvan is er meer duidelijk over de omvang en de gevolgen van de bezuiniging.

Rutgers benoemde al wel dat het ingewikkeld is om NIMAR met eigen middelen te beschermen. ‘Als het ministerie ons minder budget geeft, zouden wij het zelf elders bij de faculteit moeten weghalen. Dat is ook geen goed idee. De vorige minister had beloofd dat het zou goedkomen, maar het huidige kabinet heeft niet zo veel op met hetgeen is afgesproken.’

Daarnaast benadrukte Rutgers dat het college van bestuur ‘zich erg bewust is van het belang van de Geesteswetenschappen’. Volgens hem heeft het faculteitsbestuur vorige week ‘drie keer een meeting gehad met Hester en Annetje’ over de problematiek. Of dat ook betekent dat het college meer geld aan de faculteit gaat geven ten koste van de veel rijkelijker bedeelde bèta’s, werd niet duidelijk.

Ook op landelijk niveau is Rutgers in gesprek. ‘Al is het moeilijk balanceren tussen protesteren enerzijds en overleggen met de minister anderzijds’, erkende hij.

Puzzelen, misgrijpen én toppen: tweehonderd studenten deden zaterdag mee aan het Nederlandse Studenten Kampioenschap Boulderen. ‘Je kan gewoon een beetje klimmen, chillen en rondkuttten.’

DOOR LISA BOSHUIZEN
FOTO TACO VAN DER EB

Holy shit, ik moet springen

‘**H**et is belangrijk om dichtbij de boulder te gaan staan en om de begingrepen te voelen’, vertelt de Delftse student Mikola Byelov die zaterdag medeede aan het kampioenschap georganiseerd door de Leidse Studenten Alpenclub (L.S.A.C.). ‘Het is heel anders om er vanaf een afstandje naar te kijken. Als je dan in de boulder bent, kan je op eens denken: holy shit, ik moet helemaal daarheen springen.’

In de Leidse boulderhal Krachtstof stonden dertig nieuwe klimroutes klaar voor de tweehonderd deelnemers, waarvan veertig Leidse studenten. Een muur bleef met een groot zeil afgeschermd. Daarachter waren de finale boulders verscholen die pas vlak voor de eindstreep tevoorschijn zouden komen.

Tussen 13.00 en 18.00 uur hadden de deelnemers de tijd zoveel mogelijk boulders te ‘toppen’ (het hoogste punt van de boulder bereiken) of te ‘flashen’ (in één poging de boulder toppen). Hoe train je dan voor zo’n wedstrijd? Op die vraag antwoordde het merendeel van de deelnemers: ‘Gewoon, niet.’

‘De meeste mensen komen hier naartoe omdat ze het gewoon leuk vinden om de hele dag te klim-

men’, zegt Maarten Elion, deelnemer en lid van de L.S.A.C. Iustrumcommissie.

Per route waren er duizend punten te verdelen. Hoe meer mensen een boulder topten, des te minder punten je per persoon kreeg. ‘De scores houdt iedereen gewoon zelf bij, in een speciale app’, vertelt Elion. ‘Eigenlijk gaat iedereen daar heel eerlijk mee om. Het is een wedstrijd maar er is niet echt een competitiefeer.’

Bij de mannen stond de hele dag één naam bovenaan in de peilingen. De verwachting was dat de Delftse student en runner-up van vorig jaar Ynze Visser er met de winst van door zou gaan.

‘Klimwedstrijden kijken is gewoon heel leuk’, aldus Tessa Bosch, deelnemer en voorzitter van de L.S.A.C. Iustrumcommissie. ‘Mensen zijn heel creatief in hoe ze problemen oplossen en ook echt heel sterk. Als je ernaar kijkt dan denk je: o, dat kan ik ook wel. Maar dan ga je het proberen en blijkt het toch nog best moeilijk.’

Naast klimmen, kon je ook terecht bij de *side-events*, legt Artier Mousavi Gourabi, voorzitter van de L.S.A.C.-commissie die de wedstrijd organiseert, uit. Toekijkend op de boulderende studenten kon oud klimtouw kunstzinnig nieuw leven in worden geblazen door er ‘rope-art’ van te maken. Je vinger-

kracht kon getest worden, er waren paaldanslessen en in het bijbehorende café werden er de hele dag door bordspellen gespeeld.

Mousavi Gourami: ‘Het is echt een gekkenhuis. Het is leuk om te zien dat mensen elkaar overall weer tegenkomen. Ik vind het belangrijk dat iedereen het enorm naar zijn zin heeft.’

‘Boulderen is een sport die individueel is, maar toch ben je altijd met mensen’, vertelt finalist Byelov. ‘Iedereen staat heel erg open voor elkaar. Je kan gewoon een beetje klimmen, chillen en rondkuttten. Daarmee onderscheidt het zich.’

In de finale lag de puntentelling net wat anders. Voor de mannen en vrouwen waren er ieder drie boulders. De twaalf finalist, zes mannen en zes vrouwen, kregen per boulder vier minuten de tijd. De rangschikking werd dan gemaakt op basis van wie de meeste tops en zones behaalde.

‘De zone is een soort tussenstand, te herkennen aan een zwarte lijn ongeveer halverwege. Meestal moet je nog een moeilijke move doen voordat je bij de zone komt. Je krijgt hem niet gratis’, legt jurylid Eric Bouwers uit.

‘Ik had gehoopt om in de finale te staan, maar ik had het niet per se verwacht. Ik ken de andere meiden van de competitie en die zijn altijd heel sterk,’

vertelt Evi Greyghton trots, die het als enige Leidenaar tot de finale schopte.

Na de onthulling van de laatste boulders kregen de finalist een paar minuten om deze ‘in te lezen’. ‘Je bent vooral veel aan het overleggen met elkaar. Hoe meer methodes je weet, hoe meer je kan proberen als iets niet werkt. Eigenlijk is het gewoon een puzzel die je oplost.’

De tweede boulder bleek voor de mannen een uitdaging. Al bij de eerste greep ging het mis en keer op keer vielen de finalist van de boulder af. Bij de vijfde finalist was het eindelijk raak. Byelov flashte de boulder. Een luidkeels gejuich en applaus klonk door de hele zaal. Het was gedurende de hele wedstrijd niet te achterhalen wie met welke deelnemer sympathiseerde.

De verwachte winnaar Visser haalde ook de top, maar niet in één keer. Byelov ging er dan ook met de winst vandoor.

Byelov: ‘Dit soort finales is altijd super spannend. Je moet eigenlijk alles flashen. En daar heb je ook geluk voor nodig. Als je begint weet je nooit of de boulders nou echt moeilijk gaan zijn of dat het wel meevalt. De wedstrijd van vandaag heb ik niet echt voorbereid. Ik drink wel altijd vooraf een energy drankje.’

Dienstmededeling: we vieren 450^e dies niet en steunen zo ontslagenen

Volgend jaar viert de Leidse universiteit, die oude dame, haar 450ste verjaardag. In aanloop naar dit illustere lustrum zijn er al maanden allerlei initiatieven bezig dat feest luister bij te zetten.

Laat mij de party pooper maar weer zijn, maar ik heb een dienstmededeling. We moeten met deze festiviteiten stoppen.

Op zich een goed idee hoor, om er een feestje van te maken (ook al ben ik ook stiekem een beetje bang dat het erg Rapenburg 70-centrisch wordt georganiseerd) en god weet dat we wel een feestje kunnen gebruiken – zeker bij opleidingen (zoals de mijne) die eerst even hun centjes moeten tellen voordat ze bij de afstudeerceremonie elke afstudeerder één witte roos kunnen meegeven.

Maar er is voor de rest ook nogal wat aan de hand: de bezuinigingen die de universiteit zelf doorvoert en de geesteswetenschappen dreigen te decimeren bijvoorbeeld (in plaats van wat minder geld aan secundaire, tertiaire, quaire zaken uit te geven).

En daar blijft niet bij, want de sociale wetenschappen, rechtswetenschappen en zelfs de harde wetenschappen komen ook wel aan de beurt, zij het in mindere mate. Niet elke wetenschap wordt met hetzelfde aplomb en luid beleden staatsinstemming op het beulsblok gelegd.

De voorgenomen overheidsbezuinigingen die de door de universiteit begonnen premature capitulatie (een geval van ongepast enthousiast ingezette voorzuiender Gehorsam) met destructief élan zullen voortzetten, positioneert de ongelukkigen aan de rand van de afgrond. Daarna zal de Wet op Internationalisering in Balans met de uitdrijving van de internationale student het nekshot geven aan de getroffen opleidingen.

Gezien de cruciale rol die de geesteswetenschappen vanaf de oprichting aan deze universiteit hebben gespeeld, lijkt het me niet meer dan passend om een moment bij hun verscheiden stil te staan. We moeten dan ook het feestje voor onze 450ste verjaardag maar afgelasten.

Zo’n ingrijpende en vast ook traumatische ingreep in de strategische plannen van deze universiteit (o gruwel!) zou een heel krachtig signaal afgeven aan diegenen wier baan, carrière, vakgebied en studenten op de tocht staan: het doet ons wat als jij er straks niet meer bent. Dát jij er straks niet meer bent.

Dat signaal is tot nog toe nog geen enkele keer afgegeven. Ik tel de obligate PR-tranen in pogingen tot strategische communicatie even niet mee. Het kost je namelijk niets om te zeggen: “Gôh, wat rot.” Maar medeleven tonen doe je nu eenmaal door middel van daden en niet door middel van woorden. Je laat zien dat je meeleeft.

Vandaar ook dat je bij Koreaanse begrafenissen nabestaanden niet omstandig en met wollige frasen condoleert zoals in Nederland gebruikelijk is, maar in plaats daarvan wat onverstaanbaars prevelt en snel een dikke envelop met geld overhandigt om de kosten van de begrafenis te helpen dragen. Daar heb je wat aan en dat is het soort medeleven dat ik begrijp – het zet zoden aan de dijk en je hoeft je niet te ergeren aan ongemeend gezemel dat geen drol kost.

En dit is nu precies het soort medeleven dat ik graag zou zien van onze bestuurders. Prevel vooral wat onverstaanbaars (want het is niet alsof er nu al zo lekker en transparant wordt gecommuniceerd, hè?) maar laat je daden voor je spreken. Goed gevulde enveloppen zijn welkom overigens. Het geld dat we besparen door niets te vieren kan zo in het sociale plan voor de ontslagenen. Ik begrijp dat het afgelasten van de festiviteiten enorm duur is voor ons allemaal, ik zei het al we kunnen wel een feestje gebruiken, en dubbel zo zuur voor de feestcommissie. Maar als er bij ons in de familie een opa, oma of oudtante overlijdt dan gaat een verjaardagsfeestje ook niet door – zuur voor degene die de zelfgebakken verjaardagskaart met uit de oven haalt, maar het laten doorgaan staat zo lullig en narcistisch.

Een wake met een straffe borrel om de vele mooie prestaties van de vernietigde wetenschapsgebieden te herdenken echter, daar zou ik geen nee tegen zeggen.

Openbaar of niet? Gesteggel om een Woo-verzoek

Archeologenkoppel Corinne Hofman en Menno Hoogland wil 'rücksichtslose openbaarmaking' van alle data die leidde tot het onderzoeksrapport naar hun vermeende wangedrag. Nu de universiteit weigert hun Woo-verzoek te behandelen, moet een bezwaarcommissie oordelen. 'Ik vrees dat we niet verder komen.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Het archeologenkoppel wordt beschuldigd van decennialang wangedrag en schending van de wetenschappelijke integriteit, bleek in mei uit een vernietigend onderzoeksrapport. Het duo zou zich jarenlang schuldig hebben gemaakt aan onder meer intimidatie, discriminatie en manipulatie van medewerkers, promovendi en studenten. De onderzoekscommissie baseert het rapport op verklaringen van in totaal 37 informanten, onder wie negentien melders, elf vakgenoten en drie (voormalig) bestuurders. De universiteit besloot daarop een ontslagprocedure tegen Hofman te starten. Woensdag besloot de kantonrechter dat er meer informatie nodig is om tot een uitspraak te kunnen komen (zie bericht hiernaast). Maar er speelt meer: Hofman en Hoogland vinden dat het onderzoek onzorgvuldig en onjuist is uitgevoerd en er te weinig met hun wederhoor is gedaan. Daarom willen ze – naast het onderzoeksrapport en alle meldersverklaringen – ook alle verklaringen rondom het onderzoek, verslaggeving van de gesprekken op basis van audio-opnames en nagezonden correspondentie inzien. Toen ze die informatie niet kregen, dienden ze een Woo-verzoek in bij de universiteit.

De universiteit nam dat in eerste instantie in behandeling, tot er een brief van het college van bestuur volgde waarin collegevoorzitter Annetje Ottow het verzoek afwees op grond van de zogeheten antimisbruikbepaling. Het college heeft 'de stellige overtuiging gekregen dat het Woo-verzoek uitsluitend is ingediend met als doel om informatie te verkrijgen die noodzakelijk is ten behoeve van het voeren van verweer' en dus 'een ander doel heeft dan het verkrijgen van publieke informatie'. Het college baseert zich daarbij onder meer op een brief van Charbon aan de rechtbank in Amsterdam. Daarin verzocht de advocaat de rechtbank om de zitting over de ontbindingsprocedure uit te stellen tot ze de gevraagde informatie wél heeft, omdat die 'van groot belang is voor het voeren van verweer'. De rechtbank sloeg dat verzoek overigens in de wind.

Maar twee onafhankelijke Woo-experts zeiden tegen *Mare* dat de afwijzing van het Woo-verzoek 'onvoldoende is gemotiveerd', dat de 'lat om van misbruik te kunnen spreken erg hoog ligt' en de reden waarom de indiener informatie wil 'niet relevant' is. 'Het moet gewoon in behandeling worden genomen', oordeelden zij. Charbon tekende bezwaar aan tegen het besluit van het college. Maandagochtend was de zitting bij de Commissie voor Beroep en Bezwaar van de Universiteit Leiden. Die was niet op universiteitsterrein maar in een zaal van het Leid-

se Golden Tulip Hotel, omdat Hofman en Hoogland niet meer op de universiteit mogen komen. Alleen Hoogland was aanwezig. Hofman zit ziek thuis en verscheen vorige maand ook niet op de zitting over haar ontslag.

'Mijn cliënten hebben simpelweg recht op toegang tot de onderliggende stukken', zei advocaat Max Garschagen, die ook namens zijn collega Charbon het woord voerde. Het argument van het college dat Hofman en Hoogland die uitsluitend willen voor verweer in de ontslagprocedure, is onjuist en gebaseerd op aannames, stelde Garschagen. De ontslagprocedure gaat namelijk alleen over Hofman. Hoogland is al met pensioen en 'heeft persoonlijk belang bij openbaarmaking, want ook tegen hem zijn na het onderzoek vergaande maatregelen opgelegd die zijn reputatie raken en zijn vrijheid beperken'.

Volgens de advocaat is 'openbaarheid wel degelijk het doel' en zal 'alleen dan publiekelijk duidelijk kunnen worden of het onderzoek zo zorgvuldig is geweest als de universiteit meent'. Dat is ook in het belang van andere werknemers van de universiteit, betoogde hij.

Hij verzocht de commissie om de universiteit te adviseren de gevraagde informatie alsnog te verstrekken en vroeg een onkostenvergoeding van 4500 euro voor de bezwaarprocedure die 'achterwege had kunnen blijven als de universiteit eerst aan ons had gevraagd wat de beweegredenen waren: dan hadden we hier vandaag niet hoeven zitten'. Advocaat van de universiteit Anne-Mariëke Huizinga erkende geen navraag bij Charbon te hebben gedaan. Desondanks bleef ze erbij dat de indieners misbruik maken van de Woo. Dat is het geval 'als een Woo-verzoek wordt ingediend met een ander doel dan iedereen kennis te laten nemen van overheidsinformatie', stelde zij. 'Daarvan is in deze zaak sprake, en dat is in het besluit van het college duidelijk gemotiveerd.'

Dat Hofman en Hoogland wél willen dat de informatie voor iedereen toegankelijk is, noemde ze 'ongeloofwaardig'. Uit correspondentie tussen hun advocaat en de universiteit wordt 'nergens gerept over het belang van openbaarmaking van informatie aan eenieder'. Volgens Huizinga is dat 'nooit de bedoeling geweest'. Daarnaast 'kan en mag de universiteit alle gegevens helemaal niet openbaar maken wanneer het gaat om personele gegevens die betrekking hebben op werknemers'.

Ze verzocht de commissie het bezwaar van Hofman en Hoogland ongegrond te verklaren óf niet-ontvankelijk (als de commissie concludeert dat er geen sprake is van misbruik van recht). 'Er kan namelijk ook worden gesteld dat geen openbaarmaking is beoogd en er dus helemaal geen sprake is van een Woo-verzoek.'

Opraving in Tlalpan. Foto Mauricio Marat/INAH

'Als iemand anders hetzelfde verzoek indient, moet u het gewoon behandelen'

De commissie had na de pleidooien van beide partijen een aantal vragen. Voorzitter Olaf van Loon vroeg zich af of Hofman en Hoogland zich realiseren wat de mogelijke gevolgen zijn van volledige openbaarmaking. 'Daar kunnen ook ongefundeerde beschuldigingen tussen zitten die op eenzelfde potentieel schadelijke manier de openbaarheid in komen als het onderzoeksrapport', zei hij. 'Dat begrijpen we en het lijkt ons goed dat dat gebeurt', reageerde Garschagen. 'U gaat dus voor rücksichtsloze openbaarmaking?' vroeg Van Loon. 'Ja', antwoordden Garschagen en Charbon stellig. Van Huizinga wilde de voorzitter weten waarom de universiteit het als een probleem ziet dat Charbon de gevraagde informatie wilde gebruiken voor haar verweer in de recht-

bank. 'Je mag toch informatie opvragen en die inbrengen in een procedure? Sterker nog, de indiener hoeft helemaal niet te zeggen waarom die bepaalde informatie wil hebben. Dat maakt het toch niet ineens geen Woo-verzoek meer?' 'Wel als niet de bedoeling is om die informatie openbaar te maken', verweerde Huizinga zich. 'Daarin ligt de kern van de zaak.'

'Kunt u uitsluitend op basis van het Woo-verzoek zoals dat is ingediend de conclusie trekken dat het eigenlijk geen Woo-verzoek is?' vroeg Van Loon. 'Dat is gewoon een ja/nee-vraag.'

'Mij dwingen tot ja of nee is voor een jurist ingewikkeld', reageerde Huizinga. 'Maar het punt van de universiteit is dat het verzoek niet het doel heeft om eenieder kennis te laten nemen van de stukken, zoals later ook bleek op basis van uitlatingen van mevrouw Charbon.' Van Loon: 'Ik geloof dat we zo niet veel verder komen.' De commissie vroeg zich ook af waarom op basis van de antimisbruikbepaling is gestopt met het behandelen van het Woo-verzoek. 'Wat is daar het belang bij?' vroeg Van Loon. 'Als iemand anders morgen hetzelfde verzoek indient zult u het gewoon inhoudelijk moeten beoordelen en behandelen.'

Huizinga: 'Dat klopt, maar er ligt voor bestuursorganen ook een verplichting om te bewaken dat de Woo wordt gebruikt waarvoor die is bedoeld. En dat is in dit geval niet zo. Daar komt bij dat het afhandelen van Woo-verzoeken

enorm veel publieke middelen kost.'

'De universiteiten bevinden zich in zwaar weer', voegde jurist van de universiteit Marc den Besten toe. 'Er moet ernstig worden bezuinigd, zie de faculteit Geesteswetenschappen. We moeten waken voor het inzetten van publiek geld voor de afhandeling van verzoeken die niet primair het doel hebben om informatie openbaar te krijgen.' Aan het eind van de zitting kwam de universiteit met een opvallende opmerking: Den Besten zei dat Hofman en Hoogland de gewenste informatie waarschijnlijk nooit zullen krijgen. 'De universiteit heeft de stukken niet en de onderzoekscommissie wenst die stukken ook niet met de universiteit te delen. Wij zullen die informatie, ook in het kader van de Woo, dus nooit openbaar kunnen maken.'

Charbon reageerde verbijst. 'Niemand geeft mijn cliënten informatie, maar zij willen duidelijkheid over hoe het onderzoek is gedaan. Deze mensen slapen niet meer.' Ook Menno Hoogland wilde het belang van openbaarmaking benadrukken. 'We hebben heel veel vragen: er is ons veel onduidelijk en er is weinig transparantie. Ik hoop dat wanneer de stukken achter dit proces openbaar worden en de feiten bekend zijn, eenieder die aan de universiteit verbonden is een dergelijke nachtmerrie bespaard blijft.' De Commissie voor Beroep en Bezwaar geeft over een aantal weken een advies aan het college van bestuur. Op basis van dat advies beslist het college of het Woo-verzoek alsnog wordt behandeld.

Uitspraak over ontslag archeoloog Hofman uitgesteld, rechter wil meer informatie

De rechtszaak over het ontslag van de van wangedrag beschuldigde hoogleraar archeologie Corinne Hofman gaat langer duren. De kantonrechter heeft meer informatie nodig om tot een oordeel te komen, zo bleek woensdag uit een tussenbeschikking.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Dat betekent dat voorlopig nog niet duidelijk is of de universiteit Hofman mag ontslaan.

In de ontslagprocedure die de universiteit tegen de hoogleraar Caribische archeologie heeft aangespannen, krijgt ze eerst nog de kans 'het door haar gestelde tegenbewijs te leveren'.

Verder heeft de rechtbank de universiteit gevraagd om extra financiële achtergrondinformatie, bijvoorbeeld wat Hofman aan pensioenopbouw zou missen als haar arbeidsovereenkomst voortijdig wordt beëindigd.

Alle gevraagde stukken moeten uiterlijk op 20 december aan de rechtbank en de tegenpartij zijn geleverd.

Het college van bestuur spande de ontbindingsprocedure aan na ernstige beschuldigingen van een giftig werkklimaat. Uit een onderzoeksrapport bleek dat Hofman tussen 1990 en 2023 - samen met haar partner Menno Hoogland die niet meer in dienst is van de universiteit - schuldig heeft gemaakt aan onder meer intimidatie, discriminatie, uitlachen en bespotten van medewerkers, promovendi en studenten. Ook zouden ze de wetenschappelijke integriteit hebben geschonden. Sinds de start van het onderzoek in september 2023 is Hofman op non-actief gesteld. Beiden kregen een bouwverbod.

In de rechtszaak die op 10 oktober plaatsvond, zei de rechter al dat ze zich ging beraden op de vraag of ze meer informatie nodig had voor de uitspraak. Zo zijn er 59 verklaringen die Hofmans verhaal zouden onder-

steunen, maar die de rechter nog niet in bezit had. De onderzoekscommissie had die verklaringen wel, maar vond er slechts twee relevant. De rechter wil die nu dus zelf gaan beoordelen.

De rechtszaak ging vorige maand hard tegen hard. De advocaat van de universiteit Henriëtte van Baalen suggereerde bijvoorbeeld dat de onderzoekscommissie bepaalde meldingen niet in het onderzoeksrapport zou hebben opgenomen 'omdat de commissie kennelijk wilde vermijden over schamevolle gebeurtenissen te schrijven'.

Zo kwam Van Baalen ineens op de proppen met meldingen over kinderen van lokale families die meehielpen bij de archeologische opgravingen. Kinderarbeid, vond de advocaat.

Petra Charbon, de advocaat van Hofman, weersprak de aantijging stellig. Ze noemde de beschuldiging 'een van de heftigste' en wees erop dat er in het onderzoeksrapport niets over is te vinden. 'Ik moet hier korte metten mee maken: het is een valse beschuldiging, het is zelfs lasterlijk en er is niets onderzocht.' Voorzitter van de onderzoekscommissie Yvonne Erkens wilde naderhand niet zogenoemd *Mare* zeggen waarom er niets over de meldingen van kinderarbeid in het rapport staat. Universiteitswoordvoerder Caroliëne van Overbeeke wilde woensdag nog niet inhoudelijk reageren op het besluit van de rechter. 'We zijn de informatie van de rechtbank nog aan het bestuderen.'

Ook advocaat van Hofman Petra Charbon wilde nog geen commentaar geven.

LITERAIR TALENT OPGELET

Schrijvende studenten opgelet: doe mee aan de Mare-Kooyker-Kerstverhalenwedstrijd en win €250 aan boekenbonnen!

Kijk voor meer info op www.mareonline.nl

Samen tegen de Eppocalyyps

Demonstranten op het Pieterskerkplein

Eerst werd een landelijke protest tegen de onderwijsbezuinigingen afgelast, toen ging het alsnog door. ‘We zijn nu meer verenigd dan ooit.’

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO TACO VAN DER EB

‘**S**tudenten hebben klap na klap moeten incasseren’, betoogt Sharon de Vries, student Koreastudies, donderdagmiddag vanaf het podium voor de Pieterskerk. ‘De herinvoering van het leenstelsel, de rente op onze studielening, het tekort aan studentenwoningen en als kers op de taart maakt het kabinet nog twee plannen bekend: de langstudeerboete en de bezuinigingen op het hoger onderwijs. Studenten worden werkelijk aan alle kanten genaaid door de overheid.’ De landelijke demonstratie in Utrecht werd woensdagmiddag op het laatste moment afgelast op aanraden van de politie en de gemeente. Er zouden aanwijzingen zijn dat pro-Palestijnse groepen het protest wilden kapen en daarbij geweld zouden gebruiken. Organiserende vakbonden FNV en AOB besloten aan dat dwingende verzoek gehoor te geven. Donderdagochtend bleek dat het protest op aandringen van studentenvakbond Lsvb en socialistische jongerenvereniging rood alsnog werd toege-

staan, maar toen waren in heel Nederland al lokale betogingen op touw gezet. Zo ook voor de Pieterskerk, waar het plein volstroomt met ruim driehonderd demonstranten in rode jassen, baretten, sjaals en opgeknoopte speldjes. Velen houden borden in de lucht met leuzen als ‘Like a wreckingball door onze kenniseconomie’ en ‘Zonder onderwijs maak je alles de kat wijs’. Onder toezicht oog van drie politieagenten klinkt het zogenoemde Strijdlid, waarvan elke demonstrant een kopietje in de hand gedrukt krijgt. Op de melodie van Bella Ciao onder begeleiding van een gitarist klinkt de tekst gericht aan onderwijsminister Eppo Bruins.

*De schade is Eppocalyptisch
Helder in een oogopslag
Denk beter na over de toekomst
Of neem anders zelf ontslag*

Na deze laatste zin klinkt luid applaus. ‘Ik ben ongelukkig blij dat ik hier zoveel van jullie zie, dat had

‘We moeten een front vormen. Er staan ons woelige tijden te wachten’

ik niet verwacht’, begint Remco Breuker, hoogleeraar Koreastudies, die de middag aan elkaar praat. De bezuinigingen treffen ‘niet alleen degenen die in het onderwijs werken of het onderwijs volgen, maar de hele samenleving’, vervolgt hij. ‘Het brengt onze vrede, welvaart en veiligheid in gevaar.’ Als Diana Wittendorp van Hogeschool Leiden zegt dat de langstudeerboete waarschijnlijk toch niet terugkeert, begint het publiek enthousiast te juichen. ‘Maar in plaats daarvan lijkt het erop dat minister Bruins het collegegeld wil verhogen voor alle studenten.’ ‘Boel!’ brult het plein in koor. De bezuinigingen zijn ‘grote onzin’, aldus Wittendorp. ‘Er is geld genoeg! Ieder jaar wordt 40 miljard euro aan publiek geld gegeven om fossiele bedrijven belastingkorting te geven, terwijl ze miljoenen winst maken. Haal het geld waar het zit!’ Geesteswetenschappendecaan Mark Rutgers roept de demonstranten op om te blijven vechten. ‘Als universiteiten moeten we snijden in ons eigen vlees, maar dat is niet ons eigen vlees, het is van de samenleving, onze studenten en onze toekomst. Het is gewoon onaanvaardbaar wat er nu gebeurt.’ ‘We moeten een front vormen’, vindt Breuker. ‘Als ik zo om me heen kijk, zie ik heel veel bekende gezichten en heel veel gezichten die ik niet ken. Mijn inschatting is dat we uit heel verschillende vakgebieden komen, heel verschillende dingen doen, politiek misschien ook wel heel verschillend over dingen denken. Maar dat we hier staan lijkt me een moment van verbinding. Ik hoop dat we dat vasthouden in de woelige tijden die ons te wachten staan.’ Een groot deel van de menigte loopt na afloop naar het Lipsius om in een collegezaal een livestream te volgen van sprekers die eigenlijk bij de landelijke demonstratie in Utrecht zouden spreken, maar dat nu doen vanuit een zaal in de Tweede Kamer. Na het woord gekregen te hebben van Kamerlid Jan Paternotte (D66), veroordeelt Jens Bosman van de Landelijke Studentenvakbond (Lsvb) de last-minute afgelasting van een dag eerder. ‘Dat we niet eens meer over een onderwerp als onderwijs een veilig protest kunnen hebben, komt ook door maatschappelijke onrust die wordt gezaaid vanuit Den Haag vanuit partijen die niet opstaan voor de democratische basisbeginselen maar juist aan de stoelpoten ervan zagen.’ ‘We hadden met duizenden op het Domplein in Utrecht willen staan vandaag’, vertelt Ingrid Robeyns, Utrechtse hoogleraar ethiek van instellingen. ‘We worden aangevallen op ons demonstratierecht op basis van informatie die niemand van ons heeft kunnen checken. Er is geen enkele rationale onderbouwing van deze bezuinigingen. Minister Eppo Bruins lijkt alleen niet te geven om argumenten en feiten. Hij komt niet verder dan het riedeltje dat dit kabinet kiest om meer te investeren in defensie en bestaanszekerheid.’ ‘Onze boodschap is duidelijk’, voegt Ocke Sierstema, Lsvb-vicevoorzitter, daaraan toe: ‘Duurder maar slechter onderwijs is geen toekomst die wij zullen accepteren.’ ‘Ik ben heel blij om alle rectoren te zien’, vervolgt Robeyns. ‘Want wij hebben ook een oproep voor onze universitaire bestuurders. Wij roepen hen op om deze bezuinigingen niet uit te voeren en verwachten van jullie moreel en politiek leiderschap. Wij willen bestuurders die vechten tegen deze aanvallen op het onderwijs, in plaats van bestuurders die deze aanvallen opvangen. Wij vragen jullie om bestuurlijke ongehoorzaamheid.’ In de Leidse collegezaal klinkt een ooverdovend gejuich en wordt er vurig op tafels geslagen. Bosman (Lsvb) zegt zich zorgen te maken over instellingen die alvast voorsorteren op bezuinigingen: ‘Geesteswetenschappen met studies die belangrijk zijn voor het begrijpen van de samenleving dreigen als eerst te vallen. Blijf alstublieft naast hen staan.’ Als hij de herkansing voor een landelijke demonstratie aankondigt, 25 november op het Malieveld in Den Haag, grijpen de Leidse na hun telefoons om de datum vast te zetten. ‘We zijn nu met zijn allen meer verenigd dan ooit’, zegt Bosman vanaf het scherm. ‘Gefeliciteerd, minister Bruins.’

IN DEN HAAG VINDT IEDEREEN HET ‘WIE-WA-WANBELEID’ VAN KABINET SCHOOF ‘EEN DICK PROBLEEM’

‘Stop the cuts, are you nuts?’ ‘Short-sighted cuts = long time damage!’ ‘Als Leiden univ protesteert is er echt wat aan de hand!’ In Wijnhaven liggen protestbordjes, die eigenlijk gemaakt waren voor Utrecht, op de Spaanse trappen. De bijeenkomst in Wijnhaven is in een paar uur tijd uit de grond gestampt, maar toch zijn alle zitplekken bezet. En ook de trap stroomt snel vol. ‘Mooi om te zien dat staf en studenten bij elkaar zitten, dat iedereen wel voelt dat het een gedeelde kwestie is’, zegt Toon Kerkhoff, universitair hoofddocent en onderwijsdirecteur bij bestuurskunde. ‘Of je hier nou zit vanwege de langstudeerboete of de bezuinigingen op onderzoeksbeurzen, het komt allemaal op hetzelfde neer: het onderwijs wordt uitgeknepen.’ Dat beamen ook de bordjes ‘Wie-wa-wanbeleid’ en ‘Een Dick probleem’. ‘We hadden gisteren een banner making event en zouden vandaag gezamenlijk met de universiteit vertrekken naar Utrecht’, vertelt Emma Boellaard, student bestuurskunde en bestuurslid van studievereniging B.I.L.. ‘Dat het niet kon doorgaan vindt ze ‘jammer’. ‘Maar we zijn blij dat er tenminste nog iets kan gebeuren.’ Arnout van Ree, docent International Studies en vakbondsfunctionaris voor het FNV in Leiden, is daar in zijn speech minder begripvol over. ‘Ik heb de onderhandelaar van het FNV gezegd dat hij een slecht besluit heeft genomen. De burgemeester zei gister tegen de verschillende partijen en vakbonden dat er serieuze dreigingen voor geweld van buiten academi-

sche bronnen kwamen. Ik vermoed dat er meer gedeeld is dan ze nu publiek bekend hebben gemaakt. Zij hebben toen besloten om te annuleren. Hij had tegen de gemeente Utrecht moeten zeggen: ‘Dan verbieden jullie de demonstratie maar. Wij hebben vrijheid om te demonstreren. Onduidelijke signalen betekenen een inbreuk op onze freedom of speech.’” Zijn woorden worden met applaus ontvangen. ‘Ik hoop dat jullie je vrij voelen om te protesteren in Den Haag’, zegt Hera Butt, Haags gemeenteraadslid van GroenLinks. ‘Zonder die vrijheid is onze democratie in gevaar.’ Opnieuw klinkt er luid applaus. ‘Dit protest gaat nadrukkelijk niet alleen over budget cuts’, zegt decaan Koen Caminada. ‘Het gaat over de waardering, respect en het uitkaarten van onze internationale gemeenschap. Kabinet, wij vragen om een herwaarderung van het hoger onderwijs, om middelen die recht doen aan de betekenis van onze sector.’ In het publiek houdt student International Studies Jasin Dzambic-Spahic een bordje voor zich met de tekst ‘Fuck Geert Wilders’. Hij was woedend toen hij hoorde dat de demonstratie in Utrecht niet doorging. ‘Ik snap niet waarom we niet mochten protesteren.’ Op het Malieveld-protest van 25 november zal hij dezelfde spreuk omhoog houden, voorspelt hij: ‘Ik maak een grotere, en nog een stukje feller om de boodschap echt over te brengen. Ik woon hier al zes jaar en hou van Nederland. Maar het is niet mooi om te zien wat voor slechte keuzes dit kabinet maakt.’

DOOR ELSE VAN DER STEEG

Foto Ries Agterberg

‘TERINGVEEL’ STUDENTEN IN UTRECHT (EN EEN MINISTER MET DILDO-NEUS)

Rond één uur druppelt het Utrechtse Moreelsepark langzaam vol, met een constante stroom aan studenten en docenten die vanaf het station komen aanlopen, gewapend met spandoek en bordjes, met teksten als ‘Hier loopt een boze docent’, ‘Ben ik straks niet meer nodig’, en het wat poëtischer ‘Ridders van de geest, bestrijd het best’. Een bord met een foto van onderwijsminister Eppo Bruins met daarop een vrolijk wiebelende dildo als neus geplakt oogst veel goedkeuring onder de aanwezigen. ‘Hallo allemaal’, spreekt Linda Huismans van Vakbondsleden Solidair met Palestina de menigte van zo’n drieduizend mensen toe. ‘Wat zijn jullie met tervingveel!’ Huismans was ‘de eerste uit mijn familie’ die naar de universiteit ging. ‘Als er toen een langstudeerboete was geweest was ik niet in staat geweest te gaan studeren.’ Dat er rancune leeft richting de vakbonden en de gemeente Utrecht die de demonstratie hebben afgezegd wordt snel duidelijk. ‘We vinden het niet kunnen dat bij het eerste mogelijke gevaar de demonstratie meteen werd afgezegd’, begint de ceremoniemeester. ‘Wij zijn hier nog steeds, om ons uit te spreken vóór het demonstratierecht en tegen bezuinigingen.’ In afwezigheid van de grote vakbonden wordt

het ideologische stempel van rood extra duidelijk. Sommige sprekers lijken in hun zelfopgezwepen geestdrift te vergeten dat ze op een demonstratie tegen onderwijsbezuinigingen spreken, en fulmineerden in hun speeches vooral tegen kapitalisme, politiegeweld en de wapenindustrie. Woorden als klassenstrijd klinken veelvuldig, maar over geesteswetenschappen, gebrek aan onderwijsondersteuning of verwijzende unica gaat het een stuk minder. Die retoriek wordt alleen goed ontvangen bij de rood-leden vóór aan bij het podium, maar kan verderop op meer scepsis rekenen. ‘Dit is niet helemaal waarom ik hierheen ben gekomen’, zegt een Leidse student, die niet met zijn naam in de krant wil. Na een uur aan speeches roept de organisatie iedereen op in een mars door het centrum van Utrecht te trekken. De door politie en gemeente zo gevreesde Pro-Palestijnse demonstranten waren inderdaad aanwezig, in de hoedanigheid van de organisatie Vakbondsleden Solidair met Palestina. Maar: met een flyer met harde cijfers over de bezuinigingen hebben zij ironisch genoeg de best onderbouwde inbreng over de bezuinigingen van de hele demonstratie.

DOOR MARK REID

Rukt drugsgebruik op onder Leidse studenten? In een drieluik onderzoekt Mare de gebruikers, dealers en gevolgen voor de stad. In deel twee: de bevoorrading. 'Mijn dealer is een heel chille gast. Hij vraagt altijd hoe het met me gaat.'

DOOR POL KOOPMAN
ILLUSTRATIES ROB WORST

Sneller dan een flitsbezorger

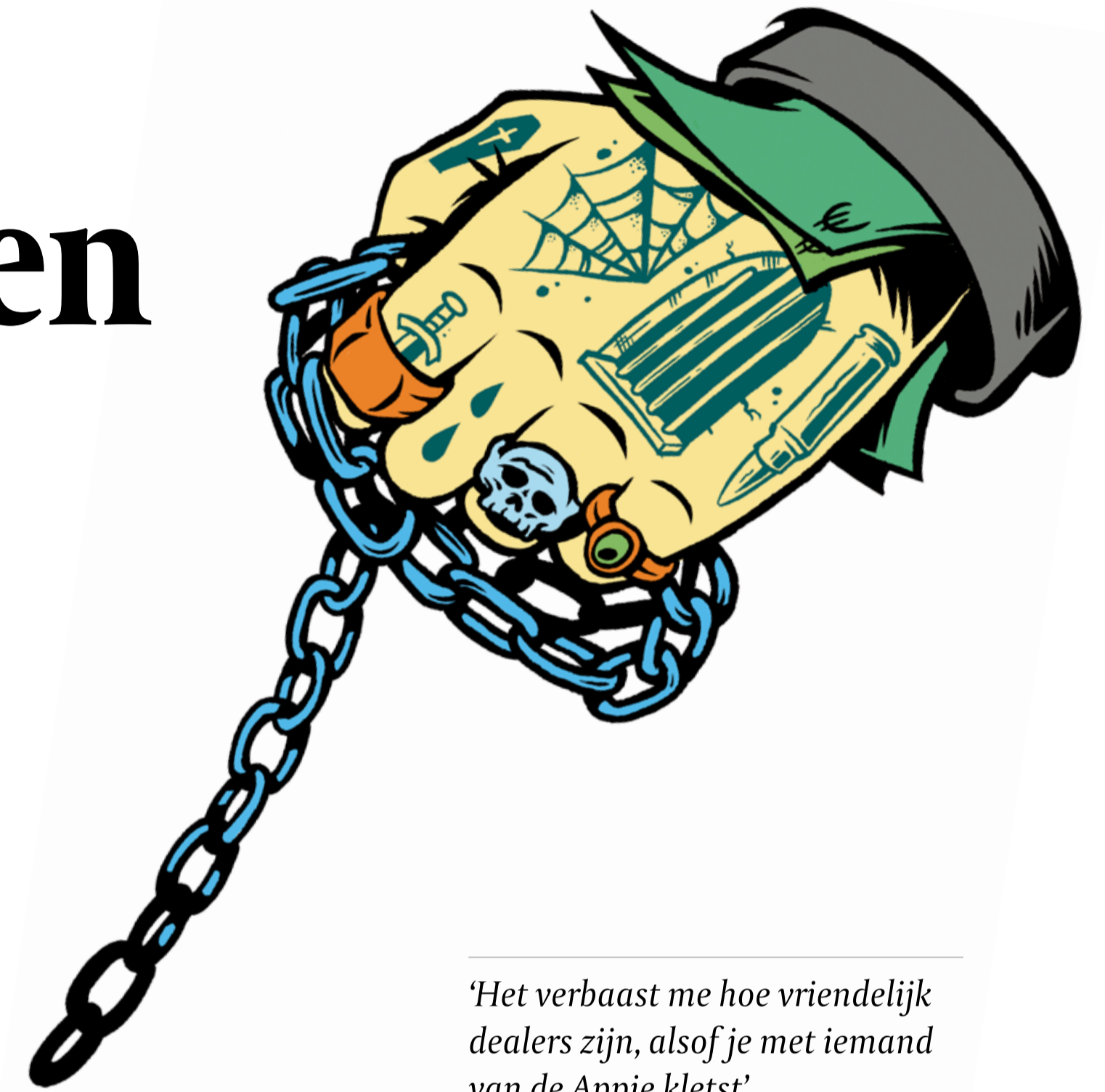
Woody 24/7 beschikbaar
van hoge kwaliteit en snel op locatie
TIKKIE MOGELIJK
3MMC WEER OP VOORRAAD
ELKE BESTELLING BOVEN DE €70 GRATIS GRAMMETJE KET

Het is zomaar een bericht dat bij veel studenten op hun telefoon zal zijn verschenen. Het is afkomstig van de altijd beschikbare Woody, maar had ook van een van zijn vele collega's kunnen komen. Wie in Leiden aan drugs wil komen hoeft weinig moeite te doen om een dealer te vinden, maar heeft eerder keuzestress bij welke aanbieder te kopen. Moeilijk om op een berichtenlijst te komen is het niet. Kwestie van even rondvragen bij kennissen die wel eens wat bestellen om een nummer vragen en een berichtje sturen. De aanbiedingen volgen dan vanzelf. Er is de keuze uit een ruim assortiment aan soorten drugs (van verschillende puurheden aan cocaïne, ecstasy en ketamine, tot designerdrug 3-MMC en MDMA.) Betalen kan vaak 'gewoon' met een Tikkie. Drugs kopen is zo net zo gemakkelijk als (en vaak sneller dan) het bestellen van een pizza.

Sommige aanbieders sturen zelfs gelikte gebruiksaanwijzingen mee waarin ze adviseren over doseringen of zelfs over de muziek om tijdens het gebruiken te draaien. Bij de xtc-pillen van 140 mg ('Mellow. I take multiple of these') zou 'Gotta let you go' van Dominica bijvoorbeeld een geschikte soundtrack zijn, bij de zwaardere van 250 mg ('Heavy stuff. No jokes. Only for... professionals') is 'Adagio for strings' van Tjosthoed ideaal. Uit onderzoek van het Trimbos-Instituut naar uitgaande jongeren blijkt dat ongeveer 41 procent van de zogeheten laatste-jaar-gebruikers aan drugs komt door die te kopen van een dealer. De meerderheid (53 procent) koopt (27 procent) of krijgt (26 procent) de middelen van vrienden of kennissen. De populairste manier om een afspraak met een dealer te maken is via WhatsApp of Telegram. Slechts 0,2 procent van de respondenten spreekt een dealer meestal rechtstreeks op straat aan.

Amicale gasten

Het gemak waarmee je in Leiden aan middelen kan komen bevestigt Fabian (26, geschiedenis, echte naam bekend bij de redactie, net zoals die van andere geïnterviewde gebruikers). 'Als ik drugs wil kopen, bel ik een dealer, ik zeg waar ik ben en dan rijden ze naar je toe, je stapt in, rijdt een rondje en betaalt ondertussen cash voor wat je wil hebben, je krijgt je drugs en stapt weer uit. Ik heb het inmiddels zo'n vijftig keer gedaan.' Hetzelfde geldt voor Johan (23, ICT). 'Ik heb ooit via via een nummer gekregen. Als ik iets wil kopen stuur ik ze een appje. Ik zeg "ze" want ik heb wel het idee dat er meerdere mensen achter één zo'n nummer zitten. Je zegt wat je wilt hebben en spreekt een prijs en locatie af. Vervolgens stap je in een auto en regel je het. Het

'Het verbaast me hoe vriendelijk dealers zijn, alsof je met iemand van de Appie kletst'

verbaasde me de eerste keren echt hoe vriendelijk die gasten waren. Ze vragen naar je dag, of je het naar je zin hebt, wat je verder doet, echt alsof je gewoon met een medewerker van de Appie aan het kletsen bent.' Fabian: 'Mijn huidige dealer is een heel chille gast. Hij vraagt altijd hoe het met me gaat. Of hij vraagt wat ik met de drugs die ik van hem koop van plan ben. Hij toont echt interesse. Ook is ie altijd op tijd, erg amicaal, alsof het gewoon een vriend van je is die je eens in de zoveel tijd voor een paar minuten ziet.' Johan: 'Als ik nu een appje naar een dealer stuur, staat ie binnen twintig minuten voor mijn deur. Dat is nog sneller dan een flitsbezorger, al verschilt het natuurlijk wel per dealer. Behalve in snelheid verschillen dealers ook in de kwaliteit. Sommigen staan echt bekend om hun goede drugs, bijvoorbeeld heel pure ecstasy of 3-MMC, of ze hebben goede bundeldeals en acties, echt alsof je gewoon iets bij een bedrijf koopt.' Fabian: 'Het is volgens mij relatief veilig allemaal. Van die dealers weet je dat ze niet per se crimineel betrokken zijn.' Hij twijfelt even. 'Of tenminste... natuurlijk is het crimineel. Maar dealers hier zijn alleen dealers en niet ook bendelid zoals in veel andere landen het geval is. Wat ik probeer te zeggen: het zijn gewoon tussenpersonen. Ik heb het idee dat dat anders is bij zwaardere drugs, zoals heroïne en zo. Als je daar aan wil komen, komt er denk ik wel iets meer bij kijken.'

'Ik ben er weer!'

Toch blijkt achter die façade van vrolijke plaatjes, bundeldeals en gratis grammetjes een andere, grimmigere wereld schuil te gaan, legt Stefan Janssen uit. Hij is wijkagent Leiden Centrum bij politie-eenheid Den Haag.

'Het is erg slim wat ze doen. Als jij een onprettig gevoel hebt bij een illegale transactie, dan blijf je daar een onprettig gevoel aan overhouden. Zodra zo'n transactie "genormaliseerd" wordt - zeg maar: oude-jongens-krentenbrood - lijkt het gewoon op elke andere service. Als zo iets vriendelijk gaat, is iemand ook veel sneller geneigd om te zeggen: "Nee joh, hij komt hartstikke betrouwbaar over, als je wat nodig hebt, moet je diegenen bellen."

Janssen noemt dat 'klassieke marketingprincipes'. Immers: 'Continuïteit is belangrijker dan heel veel winst maken, zo zorg je er als bedrijf voor dat je kan blijven bestaan. Dat geldt voor deze criminele organisaties net zo. Wij zien bijvoorbeeld dat een dealer op het moment dat ie weer uit de gevangenis komt gewoon weer al zijn ooit opgeslagen contacten benadert van "Ik ben er weer!" Zo probeert hij zijn klantenkring opnieuw op te bouwen. Daarom zijn ze allemaal heel vriendelijk. Het is allemaal marketing.'

Het idee dat de meeste dealers onschuldige tussenpersonen zijn, is een misvatting, stelt de agent. Er speelt voor veel dealers meer dan zomaar wat bijverdienden door rond te rijden. Uit onderzoek blijkt dat het gaat om grote organisaties met eigen afdelingen. Daarin heeft iedereen zijn eigen taak. Die vriendelijkheid bij het verkopen werkt gewoon met keiharde onderdrukking terug de andere kant op. Je wordt lekker gemaakt met snel geld, maar op het moment dat je één keer iets hebt gedaan, heeft zo'n groep iets om je vast te houden. Zo van: "Je weet nu wie ik ben, dus dit moet je blijven doen. Ik heb jou zoveel drugs gegeven, dus ik moet minimaal zoveel geld van je hebben." Dat zijn gevaren waarvan heel veel mensen zich niet bewust zijn.' >

'Mijn rol is futiel: als ik niet gebruik, doet iemand anders dat wel'

Over je schouder kijken

'Dat creëren van afhankelijkheid wordt steeds dwingender', zegt Jur Westra, teamchef Politie Leiden Zuid en portefeuillehouder Ondernijning in district Leiden-Bollenstreek. 'Waar het eerst financieel begint met een paar tientjes, naar een paar honderdjes leidt het steeds geleidelijker tot zelfs het onderdrukken van familieleden.' Janssen: 'Beginnende straatdealers worden er in eerste instantie helemaal niet zo rijk van. Dat is echt een illusie die ze krijgen voorgespiegeld. In plaats daarvan moeten ze continu over hun schouder kijken en op hun hoede zijn voor concurrenten of de politie. Je kan het bijna vergelijken met het Amerikaanse bendesysteem. Iedereen begint onderaan de ladder en kan opklimmen als je bij iemand in de gunst raakt, jezelf bewijst of er iemand hogerop vast komt te zitten en de gaten moeten worden opgevuld. Hoe hoger je komt, hoe meer je over je schouder moet kijken. Dus ja, hoe leuk is het nu echt?' Klopt de slogan 'Jouw lijntje, zijn liquidatie', zoals in een recente anti-drugscampagne wordt beweerd volgens de agenten? Westra: 'Ik sta honderd procent achter campagnes die drugsgebruikers aanspreken op de gevolgen van hun gedrag. Als je gewoon pertinent zegt: "Ik doe hier niet aan mee, want ik weet wat voor wereld hierachter zit", heeft dat echte effecten. Al vanaf dat ene pilletje dat je koopt. De negatieve effecten van dat af en toe slikken of snuiven, liggen voor de gebruikers het verst van hun bed. Je zou die werelden bij elkaar willen brengen. Dat iedereen die drugs koopt, weet: dit heeft geleid tot misschien wel moord en doodslag.'

Toch gebruiken

Dat besef lijkt aan de vraagkant nog niet direct te zijn doorgedrongen. 'Ik denk dat de effecten van drugs kopen vergelijkbaar zijn met vleeseten en de bio-industrie', zegt Ernst (23, bestuurskunde, heeft twee keer drugs via een dealer gekocht). 'Mijn bijdrage is zo klein dat het verwaarloosbaar is. Het kan al jaren geleden geproduceerd zijn. Er zijn zoveel tussenpersonen mee gemoeid voordat het uiteindelijk bij mij uitkomt. Het is er toch en als ik het niet gebruik doet iemand anders dat echt wel. Mijn rol daarin is echt futiel.' In plaats van gebruikers aan te spreken op hun verantwoordelijkheid, ziet hij meer in legalisatie. 'Zo zou je de handel beter kunnen controleren. Ik vind het niet erg als drugs daardoor duurder zouden worden.' Deze mening deelt Thomas (24, lerarenopleiding Nederlands, heeft 'ongeveer een keer of tien' drugs via een dealer gekocht). 'Er wordt toch wel gebruikt, dus waarom legaliseren we dan niet gewoon de hele boel om zo de wind uit de zeilen van de georganiseerde misdaad te nemen? Misschien kun je zelfs nog toffe dingen doen met accijnzen.' 'Natuurlijk weet je dat het slecht is, maar ik vind het heel makkelijk om alleen maar naar gebruikers te wijzen, al zeg ik dit misschien alleen om mijn eigen hachje te redden.'

Heb je vragen over drugsgebruik of maak jij je zorgen over jezelf of iemand anders? Bel de drugsinfolijn op 0900-1995 of ga naar www.drugsinfo.nl

Studenten en drugs

Is Nederland een narcostaat geworden, zoals sommige stemmen beweren? De afgelopen jaren lijken drugs een steeds prominenter rol te zijn gaan spelen in de maatschappij, zowel in de onder- als bovenwereld – met moorden op familieleden van kroongetuigen, advocaten en misdaadjournalisten. In 2022 trokken verschillende studentenverenigingen aan de bel. Experimenteren is studenten altijd al eigen geweest, zeiden ze, maar er werden nu wel héél veel drugs gebruikt. Speelt dit ook in Leiden? Is er sprake van een normalisering? Wat zijn de gevolgen voor de Leidse samenleving? Lees de eerste aflevering 'Drugsgebruik onder Leidse studenten: "Ik pak nog even een nakkie miauw"' terug op www.mareonline.nl. Volgende week het slot over toezicht, handhaving, ondernijning en de rol van Leidse verenigingen.

Deze productie is tot stand gekomen met steun van het Leids Mediafonds

De kosmische stofzuigers van het heelal

Zwarte gaten zijn onzichtbaar, beïnvloeden alles om zich heen en helpen wetenschappers het universum te begrijpen. 'Het zijn kosmische laboratoria en een van de belangrijkste grensgebieden van de zuivere wetenschap.'

DOOR DALLYCE VETTER

Je hebt als wetenschapper toch een beetje alcohol nodig om alles te kunnen volgen, denk ik', zegt Stefano Bellotti lachend. Hij is een postdoc aan de Leidse Sterrewacht en coördinator van Astronomy on Tap. Dat is een maandelijks borrel waarbij sterrenkundigen op informele wijze vertellen over hun onderzoek of een ander onderwerp dat ze interessant vinden. 'Tussen de twee lezingen wordt een spelletjesronde gehouden, meestal in de vorm van een pubquiz over hetzelfde onderwerp', zegt Bellotti, die uitkijkt naar de editie van maandag, die in het teken staat van zwarte gaten en wordt georganiseerd in het Rijksmuseum Boerhaave, waar ook de expositie *Dichterbij het zwarte gat* is te zien. 'Een zwart gat is het laatste stadium van de levensduur van een zeer zware ster. Tijdens die levensduur van een ster woedt er een constante strijd tussen de output van de thermonucleaire reacties die de ster aandrijven en de zwaartekracht. Als de ster niet meer genoeg energie kan produceren om tegenwicht te bieden aan de zwaartekracht implodeert hij. Wanneer de ster echt enorm zwaar is, ontstaat er een punt met een extreem hoge dichtheid. Dat heet een singulariteit en dat vormt een zwart gat.' We hoeven ons geen zorgen te maken, aldus Bellotti. 'Zwarte gaten ontstaan alleen uit sterren die veel groter zijn dan de zon. Niet zozeer groot in omvang,

maar vooral in massa.' Overigens, speculeert de sterrenkundige: 'Als de zon een zwart gat werd, zou de aarde er gewoon omheen blijven draaien, we zouden niet worden opgeslokt.' Al leidt dat dan wel weer tot het probleem dat we dan geen licht en warmte van de zon meer hebben. 'Zwarte gaten zijn erg mysterieus omdat ze een heleboel informatie kunnen verschaffen, maar het is lastig om aan die informatie te komen. De zwaartekracht rondom zwarte gaten is zo sterk dat zelfs licht er niet uit kan ontsnappen. En daarom zijn ze bijna niet te zien. 'Al jaren hebben we alleen maar indirecte waarnemingen die ons iets kunnen vertellen over waar zwarte gaten zich bevonden en wat ze waren. Een zwart gat zelf is niet echt te zien, maar wat er omheen draait wel. Uiteindelijk kom je tot de conclusie: 'O, deze ster beweegt niet zoals je zou verwachten, dus moet er wel iets onzichtbaars zijn dat ervoor zorgt dat hij op een bepaalde manier beweegt.' Het feit dat ze onzichtbaar zijn, is niet de enige uitdaging voor onderzoekers. 'Ze zijn ook ontzettend ver weg.' Het dichtstbijzijnde zwarte gat bevindt zich in het centrum van ons sterrenstelsel. 'Maar ook in andere stelsels komen zwarte gaten voor. De afstanden zijn enorm, en dat maakt ze nog moeilijker te zien omdat er materiaal tussen kan zitten waardoor je een vertekend of onscherp beeld krijgt.'

Dit verklaart waarom de eerste foto van een zwart gat pas in 2019 werd gemaakt, met de Event Horizon Telescope. Die is in beeld gebracht met behulp van een natuurkundig principe genaamd interferometrie. 'Daarbij maak je gebruik van meerdere telescopen verspreid over de hele aarde. Door die te combineren, creëer je in feite een telescoop op wereldschaal. Dankzij deze geweldige internationale samenwerking hebben ze de foto kunnen maken.'

Het zwarte gat op de foto uit 2019 bevindt zich in het centrum van sterrenstelsel M87, op een afstand van 53,49 miljoen lichtjaar. Ter vergelijking: Sagittarius A*, het zwarte gat in het centrum van ons Melkwegstelsel, ligt op slechts 26.000 lichtjaar afstand. Maar dat is nog steeds een enorme afstand, vooral als je bedenkt dat de rand van ons zonnestelsel maar twee lichtjaar van de zon is verwijderd.

NASA's ruimtesonde Voyager 1 – momenteel het verst van de aarde verwijderde object dat door mensen is gemaakt – zou er toch nog 30.000 jaar over doen om die afstand af te leggen.

Hoewel er veel uitdagingen zijn, is Bellotti ervan overtuigd dat het bestuderen van zwarte gaten zeker de moeite waard is. 'Zwarte gaten kun je zien als kosmische laboratoria. Als je erin kijkt, krijg je een indruk van hoe extreem de omstandigheden zijn: extreme zwaartekracht, extreme dichtheid.'

'Omdat zwarte gaten gebieden zijn met een hoge zwaartekracht, is er sprake van een extreme kromming van de ruimtetijd. Zwarte gaten kunnen ons dus inzicht geven in wat ruimtetijd eigenlijk is. Hoe het werkt, hoe het gevormd wordt, enzovoort.'

'Zwarte gaten zijn ook een grensgebied wat betreft onze kennis van kwantummechanica en kwantumfysica op kleine schaal. Voor de gebieden rondom zwarte gaten moet je echt goed begrijpen hoe zwaartekracht werkt op kleine schaal. Er is veel discussie over hoe we de zwaartekracht kunnen beschrijven met de regels van de kwantumfysica. Dat is behoorlijk ingewikkeld. Zwarte gaten zijn echt een van de belangrijkste grensgebieden van de zuivere wetenschap. 'Hoewel we zwarte gaten vaak als de stofzuigers van het heelal beschouwen, word je niet opgeslokt tenzij je voorbij een bepaalde grens komt. Als iets binnen een bepaalde afstand terechtkomt, wordt het in het zwarte gat gezogen, maar anders blijft het in een baan rond het gat draaien.

'Ze zijn er niet voor altijd. Ze krimpen in de loop van de tijd en worden almaar kleiner.' Alleen: het verdampen van zwarte gaten gebeurt over een tijdsbestek dat langer is dan de huidige leeftijd van het universum.

Ook als sterrenkundige kan Bellotti genieten van zwarte gaten in fictie. 'Interstellar' is waarschijnlijk een van de beste ruimtiefilms – misschien wel dé beste. Het is dan weliswaar sciencefiction, maar wetenschappelijk gezien klopt het wel. Een zwart gat binnengaan is een fascinerend idee juist omdat we niet weten wat er zou gebeuren; daar hebben ze dus goed op ingespeeld. Echt fantastisch.'

Astronomy on Tap, maandag 25 november, 19:00-19:30. Rijksmuseum Boerhaave. Aanmelden via de website. De tentoonstelling *Dichterbij het zwarte gat* is te zien t/m 5 januari 2025

Beeld uit *Interstellar*

Waar komt onze muzikaliteit vandaan? Over deze vraag doet Michelle Spierings onderzoek bij zangvogels en primaten. 'We delen veel DNA met chimpansees, maar zij kunnen maar weinig geluiden leren.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG
FOTO RIJKSMUSEUM

De zoektocht naar de muzikale mens

Mensen en andere primaten staan dicht bij elkaar, maar primaten zijn helemaal niet muzikaal of talig zoals wij', zegt universitair docent biologie Michelle Spierings. 'Ze leren hun geluiden niet van anderen. Wij leren van onze ouders en omgeving: we kunnen praten omdat we spraak horen. Maar andere primaten zouden vrijwel dezelfde geluiden maken als ze in isolatie opgroeien.' Lange tijd werd gedacht dat muzikaliteit en taalvaardigheid aan elkaar verbonden zijn, maar dat is niet noodzakelijk zo, vertelt Spierings. 'Sommige eigenschappen zijn nodig voor muzikaliteit, maar niet voor taal. Ik heb lang onderzoek gedaan naar de overlap tussen taal en muziek. Maar ik dacht: dit gaat niets zeggen over of die capaciteiten samen of juist onafhankelijk van elkaar zijn geëvolueerd. Nu doen we onderzoek naar: zijn er *pathways* in het brein en cognitieve vaardigheden die speciaal ontwikkeld zijn voor muziek? En vinden we die ook in dieren? Dat zou een hint zijn dat die eigenschappen niet aan elkaar zijn gelinkt.' Een eigenschap die je wel voor taal én muziek nodig hebt, is ritme. En dat is ook precies wat veel dieren wel hebben, zegt Spierings: 'De meeste dieren kunnen wel regelmaat herkennen. Ze onderscheiden niet een beat per se, zoals de eerste noot in een vierkwartsmaat, maar kunnen wel drie slagen in hetzelfde ritme onderscheiden.' Waar de meeste dieren afwijken van mensen, is in het type muzikaal gehoor. 'Dat heb je nodig voor muzikaliteit, maar niet noodzakelijk voor taalontwikkeling. Hetzelfde geldt voor octaaf-equivalentie: dat betekent dat je kan horen dat een C hetzelfde klinkt als een andere C, zeven tonen hoger op de toonladder. 'Absoluut gehoor betekent dat je een willekeurige toon kan herkennen en benoemen. Weinig mensen hebben een absoluut gehoor: maar 1 op de 10.000. Dieren hebben juist een absoluut gehoor. Ze noemen een toon dan niet een C, zoals mensen, maar ze herkennen de specifieke toonhoogte wel. 'Relatief gehoor betekent dat je de afstand tussen noten kunt

herkennen.' Daardoor kun je een melodie onderscheiden. 'Het betekent ook dat je een liedje herkent als het in een andere toonsoort staat.' Dat kunnen de meeste dieren dan weer niet. 'Relatief gehoor is vrijwel uniek voor mensen. Er zijn wel dieren die het kunnen, zoals papegaaien, maar dat is een heel select gezelschap. De muzikaliteit in papegaaien en mensen is waarschijnlijk los van elkaar ontstaan en ontwikkeld. Stel, we vinden iets in papegaaien en in mensen, dan is het onwaarschijnlijk dat het van een gemeenschappelijke voorouder komt. We kunnen namelijk wel zien: voor deze eigenschap heb je geen taal nodig maar wel muziek. De spraakimitaties die papegaaien doen hebben weinig met taal te maken. Er zit bijvoorbeeld geen grammatica in. 'Baby's hebben vaak wel een absoluut gehoor, is recent ontdekt. De theorie is nu dat tijdens het opgroeien het relatief gehoor de overhand krijgt. Dat is misschien efficiënter en wordt daarom overgenomen. Wij zijn ook niet helemaal absoluut gehoorloos, want als je een liedje goed kent, herken je de toon wel waarop het begint.' Vogels delen wel eigenschappen met mensen die ten grondslag liggen aan muzikaliteit. 'Ze staan verder van ons af, maar leren geluiden net als wij en zijn heel erg muzikaal. We delen met chimpansees veel DNA, en die kunnen maar vijftien geluiden maken en weinig echt leren. Dat is iets wat alleen in mensen is ontwikkeld, in walvissen en in papegaaien en zangvogels. 'Sommige dieren zoals vleermuizen en olifanten kunnen mogelijk wel geluiden overnemen, dus vocaal leren. Relatief gehoor vinden we bijna niet. Veel diersoorten hebben wel een absoluut gehoor en een ritmegevoel. Misschien is dat dan de basis van onze muzikaliteit.'

Michelle Spierings, NGL Lezing - De basis van muziek.
donderdag 21 november 2024, 19:45 - 21:30 uur, Gorlaeus
Gebouw, CMI.26.

Pilots: eerlijke evaluaties van onderwijs zijn wél mogelijk

Vakevaluaties zijn omstrede. Onderzoeker Mario de Jonge probeert met collega's een onderwijsbeoordeling te ontwikkelen die wél werkt. De eerste resultaten zijn veelbelovend.

DOOR MARK REID

De huidige methode van onderwijsbeoordelingen kent aardig wat problemen. Ze zijn onbetrouwbaar, bevooroordeeld, vrouwonvriendelijk en discriminerend, schreef *Mare* eerder dit jaar. Verder is de respons erg laag én zijn de uitkomsten zelfs in het beste geval niet heel informatief voor docenten. Reden voor Mario de Jonge, onderzoeker bij ICTON om samen met zijn collega's een betere methode te ontwikkelen. 'Ons idee was dat als je een vak hebt gevolgd, je misschien helemaal niet over alle delen van dat vak een mening hebt', vertelt De Jonge. 'Als je studenten wel een formulier met alle mogelijke vragen laat invullen, zorgt het ervoor dat je aandacht wat minder wordt, dan krijg je evaluatiemoedigheid.' In de nieuwe methode, die de bedenkers *Formative Evaluation of Teaching* (FET) noemen, krijgt de student geen formulier meer waarop alle mogelijke onderdelen moeten worden becijferd. In plaats daarvan krijgen studenten een paar onderwerpen, bijvoorbeeld toetsing, didactiek of ondersteunende materialen, en kiest de student vervolgens zelf een klein aantal van die onderwerpen om feedback op te geven. De Jonge: 'Als studenten alleen maar die aspecten hoeven te evalueren waarover ze daadwerkelijk een mening hebben, zijn ze meer geëngageerd. We zagen in onze pilot ook dat ze langere antwoorden invulden, en juist zulke feedback is waardevol voor de docent. De evaluatie is een van de eerste middelen die je tot je beschikking hebt om veranderingen in je onderwijs door te voeren, dus wil je dat de feedback zo specifiek mo-

gelijk is, om te weten wat je kan veranderen. Als je in het huidige model een vier krijgt voor bijvoorbeeld toetsing, weet je eigenlijk nog steeds niet wat je dan precies zou moeten aanpassen.' Die kwalitatieve antwoorden leveren weliswaar goede inzichten op voor de docent, maar ze kunnen ook voor problemen zorgen. Hoe krijg je als docent overzicht bij een vak met 200 studenten die over allemaal verschillende onderdelen van je college feedback geven. Daarom laat De Jonge de antwoorden bij grote groepen geanonimiseerd samenvatten door een AI-model, en dat werkt volgens hem goed. 'En als je maar een vak met twintig studenten hebt kun je het gewoon zelf doorlezen.' De Jonge ziet in het FET-model potentie voor gebruik bij R&O-gesprekken die docenten voeren met hun leidinggevende. 'De huidige evaluaties zijn ontworpen zodat studenten feedback kunnen geven aan docenten. Andere functies, zoals het meenemen in beoordelingsgesprekken, zijn allemaal pas later gekomen. Je kunt er vraagtekens bij zetten of ze daar geschikt voor zijn. 'De nieuwe vorm van R&O gesprekken, *grow* (Gesprekken over Resultaat, Ontwikkeling en Welzijn, *red.*), sluit goed aan op FET. Het gaat minder om cijfers als oordeel van hoe jij als docent presteert, en is meer groeigericht. Als je kan bespreken welke feedback je hebt gekregen en wat je ermee gedaan hebt, ben je veel meer gericht op de professionele ontwikkeling van de docent.' De Jonge en zijn collega's willen graag door met het ontwikkelen van het evaluatiemodel na de eerste pilotstudie, daarvoor zijn ze nu subsidie aan het zoeken. 'Het is nog onzeker of er geld gaat komen voor het nieuwe onderzoeksproject. Op basis van deze pilot durf ik wel te zeggen dat deze methode belofte heeft, maar dat weten we pas zeker als we nog breder kunnen testen en waarschijnlijk ook nog wat eraan verbeteren. Ik hoop natuurlijk dat er binnen de universiteit ergens een zak geld wordt opengetrokken.'

'Onderzoekers in nood helpen hoort bij academische vrijheid'

Onder de naam *Scholars for Scholars Leiden* zijn wetenschappers samen met het Leids Universitair Fonds een crowdfunding begonnen om onderzoekers in nood-situaties academisch onderdak te bieden. 'Solidair zijn met onderzoekers in conflictgebied is belangrijk.'

DOOR MARK REID

Leidse juristen van het onderzoeksprogramma *Effective protection of fundamental rights in a pluralist world* willen zo academische vrijheid wereldwijd helpen beschermen. 'Stel dat je als wetenschapper in een crisissituatie zou zitten, dat je echt in de verdrukking komt en je werk om wat voor reden dan niet meer kan uitvoeren', vraagt rechtssocioloog Nadia Sonneveld zich af: 'Hoe zou je dan zelf behandeld willen worden?' De universitair hoofddocent is een van de initiatiefnemers van *Scholars for Scholars* dat van vandaag geld wil ophalen om een onderzoeker uit een conflictgebied een jaar in Leiden onder te brengen. Volgens haar is dat nodig: 'Er was veel goede wil, maar het was niet heel goed gecoördineerd allemaal. Sinds de Russische inval in Oekraïne, zijn er veel wetenschappers uit Oekraïne, maar ook uit Rusland en Belarus, die in de verdrukking kwamen en probeerden om elders hun carrière voort te zetten. Daarnaast bevinden veel wetenschappers uit Jemen en Soedan zich in noodsi-

tuaties en na 7 oktober 2023 kwam daar de situatie in Gaza bij. Zo kwamen we op het idee om iets voor wetenschappers in nood te doen.' Als de onderzoekers eenmaal in Leiden zijn aangekomen, kunnen ze hier 'even op adem komen', aldus Sonneveld. 'Het is belangrijk dat zo iemand in een goede onderzoeksomgeving belandt, kan sparren met vakgenoten, schrijven en onderzoek kan doen. Solidair zijn met onderzoekers in conflictgebied is belangrijk. Zo bevordert je democratische waarden en leid je kritische en onafhankelijke denkers op. Dat is ook het beschermen van de academische vrijheid.' Leden van de Jonge Akademie van de KNAW schreven vorig jaar een rapport over de ondersteuning van gevluchte wetenschappers in Nederland. Zij merkten toen al op dat de zogenoemde *at-risk scholars* minder mogelijkheden hebben in Nederland in vergelijking met andere Europese landen. Volgens Sonneveld bestond die mogelijkheid vroeger wel. 'Nederland ving samen met België twintig wetenschappers per jaar op. Maar dat is gestopt om belastingtechnische redenen.' Het is de bedoeling om met het geld van de crowdfunding iemand aanvankelijk voor een jaar in Leiden onder te brengen. 'Aan het einde van die periode gaan we kijken wat er mogelijk is, of die persoon hier zou willen blijven of terug naar huis wil of kan. We zijn ook met het internationale netwerk *Scholars at Risk* aan het kijken of zo iemand na Leiden weer in een ander land verder onderzoek kan doen.'

In het kader bij het artikel *Waarom zijn studies in nood het doelwit?* vragen bezorgde studenten zich af in de editie van donderdag 14 november stond dat naast decaan van de faculteit Geesteswetenschappen Mark Rutgers ook vice-decaan Jeroen Touwen in 2025 vertrekt. De redacteur baseerde dit op een persbericht van de universiteit waarin stond dat 'afscheidsmomenten voor de aftredende decaan en vice-decaan in 2025 zullen plaatsvinden'. De naam van de vice-decaan werd niet genoemd. Echter: het faculteitsbestuur heeft twee vice-decanen. Het is dan ook niet Jeroen Touwen die vertrekt, maar vice-decaan Mirjam de Baar.

MARETJES

De prijs voor een Maretjes bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week bijles en huiswerkbegeleiding op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 20 leerlingen. Groep 4 t/m 9. **Voortgezet onderwijs:** *Rekenen, wiskunde, brugklas vmba. *Engels, 3 mba. *Wiskunde, economie, 4 vwo. *Nederlands, brugklas mavo-havo. *Rekenen, VSO Waterland. **Leiden-Zuid**, *6 leerlingen basisonderwijs, van wie één met dyslexie. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretjes-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129. 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745. info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marcjélie van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Dallyce Vetter (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Lisa Boshuizen | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Mathijs de Jong | Pol Koopman | Henrik Laban | Zahra Menguellati

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet b.v.
Wateringweg 129,
2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 571 47 45
E-mail sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emara | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

Soms moet je het n-woord wél zeggen

Wat kan echt niet meer en wat nog wel? In de conflictkomedie *Je mag ook niks meer zeggen* gaan Eran Ben-Michaël en Jonata Taal in gesprek over deze vraag. 'Een grote groep mensen is bang en zegt maar niets meer.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG
FOTO CHRISTEL DE WOLFF

Waar gaat het stuk over?

Taal: 'Over de grenzen van taal, wat er nog wel en niet gezegd kan worden. We gaan in gesprek met elkaar en het publiek: waar ligt die grens? Dit is belangrijk, want er is een sterke beweging naar links en een naar rechts. Een grote groep mensen is bang om woorden te gebruiken en zegt maar niets meer.'

Ben-Michaël: 'Het gaat ook over veranderende omgangsnormen.'
Taal: 'We bespreken onder andere Israël, *queer identity* en racisme. Vaak zijn die verschillende thema's gelinkt aan onze persoonlijke verhalen.'

Is dit een vervolg op *George en Eran worden racisten* (2019), de voorstelling die Eran met George Tobal maakte?

Ben-Michaël: 'Oua vorm ligt het in het verlengde. Maar net zoals het toen niet alleen maar ging over racisme, gaat deze niet alleen over wat je mag zeggen. Het gaat over de mechanismes achter maatschappelijke discussie. We spelen een theatrale versie van onszelf. Jonata is geadopteerd, van kleur en identificeert zich als pansksueel. Hij zegt: minderheidsgroepen moeten een stem krijgen. Ik vertegenwoordig de kant: "het gaat allemaal wel heel snel." Ik grap bijvoorbeeld over Jonata dat hij bij een minderheidsgroep hoort: veel minder dan dit wordt het niet.'

Taal: 'Bij mijn personage gaat het heel erg over pansksualiteit, zelf label ik mezelf liever niet. Eran duwt mij in een hokje, dat wil mijn personage juist niet.'

Wat voor persoonlijke verhalen hebben jullie in het stuk verwerkt?

Ben-Michaël: 'Jonata vertelt een jeugdverhaal over dat hij in de bosjes is gesleurd en ze het n-woord tegen hem zeiden. Wij gebruiken dat woord ook op het podium.'

Waarom?

Taal: 'Sommige vrienden van vroeger en mijn vader hadden een wat ander beeld op de wereld, ze waren eerst ook pro-Zwarte Piet. Die moesten geconfronteerd worden met letterlijke woorden om te weten dat het echt niet kan. Het kan goed zijn om het woord uit te spreken. Het zet kracht bij je verhaal, omdat jij die woorden als steken in je lichaam kreeg. Ik laat die pijn zien. Ik snap dat sommige mensen van kleur het woord nu met trots gebruiken, als tegenbeweging. Ik kan me voorstellen dat als we het woord in de toekomst allemaal nooit meer gebruiken, het zou kunnen verdwijnen.'

Hoe reageert het publiek?

'Jongere en oudere mensen gaan heel erg met elkaar in discussie. De jongere generatie vindt eerder dat je dingen echt niet meer kan zeggen, en zelfs dat ik op het toneel bepaalde dingen niet meer kan zeggen.'

'Tussen ons ontstaat conflict omdat Frans personage vindt dat mijn personage alleen strijdt voor minderheden bij wie ik me betrokken voel en ik geen rekening houd met hem. Eerst hoop ik dat je met mij meegaat, terwijl je later ziet: ik ben net zo goed stil over onderwerpen die mijn personage niet aangaan.'

Ben-Michaël: 'Ze spreken allebei de waarheid, maar het conflicteert met elkaar. Mensen gaan na de voorstelling met elkaar in gesprek. Het is uiteindelijk een denkeexercitie met het publiek.'

Hebben jullie zelf soms het gevoel dat je niks meer kan zeggen?

Ben-Michaël: 'Zeker. Veel groepen spreken zich nu uit. Alles wordt heel erg op scherp gezet. Dat gaat altijd in golfbewegingen. Sommige dingen zijn ook overdreven. Zo zei iemand tijdens een bedrijfsstraining dat je de uitspraak "voelt iedereen zich gehoord?" niet kunt zeggen omdat het dove mensen kwetst. Je kunt niet elke mogelijke pijn vermijden. Het gaat erom dat je aanspreekbaar bent op iemand z'n pijn en dat je dan je handelen verandert, niet dat je vooraf een gebied vermijdt zodat het maar niet schuurt.'

George en Eran Producties, *Je mag ook niks meer zeggen*. Een conflictkomedie over verschuivende grenzen. Theater Ins Blau, 23 november, 20:30

Augustinus is echt ongekennd goor

Als opening van het Leids Cabaret Festival traden dinsdagavond cabaretiers op in een vol Augustinus. 'Ik mag een kratje bier weggeven aan de meest enthousiaste persoon.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

'Ik vind het prachtig om in dit historische pand te staan, of wat er nog van over is', begint cabaretier Daan van der Hoeven, die de avond aan elkaar praat. 'Deze lucht is niet te harden, wat doen jullie hier?' De zaal lacht hard. 'Ik denk dat hier covid is ontstaan.'

Van der Hoeven begint mensen uit het publiek belachelijk te maken. 'Wat is jouw naam?', vraagt hij aan een studente.

'Floor.'

'O, waar zit je bij?'

Het is even stil. 'Minerva.'

Van der Hoeven: 'Jongens, onder jullie stoelen hebben jullie allemaal een steen liggen, die mag je nu gooien.' Hij vervolgt: 'In mijn hoofd ben ik van jullie leeftijd, maar dan zie ik allemaal waardeloze gasten hier.'

Hij draait zich om. 'Hoe oud ben jij dan?'

'Ik ben negentien', antwoordt Gijs.

'Négentien? Dat zeg je alleen maar omdat je een biertje wilt drinken. Ach, jochie toch. We gaan vanavond een meisje voor jou vinden. Jij komt als maagd binnen en gaat ontmaagd naar buiten.'

De rest van de avond is Gijs het doelwit van elke comedian.

Om studenten weer meer naar het theater te krijgen, organiseren het Leids Cabaret Festival (LCF) en de Leidse studentenvereniging deze zogenoemde Comedy Night. 'Het is heel bijzonder dat we nu bij Augustinus zijn, dit is namelijk de plek waar het Leids Cabaret Festival in 1978 is ontstaan', vertelt Irene Pronk, directeur van de Leidse Schouwburg en Stadsgehoorzaal.

Alina Sharipova bijt het spits af. 'Ik ben 32 en vind mannen schattig.' Ze wijst naar een jongen. 'Deze gast heeft een soort Auschwitz-shirtje aan. Sven stond vanmorgen voor de spiegel en dacht de chickies gaan niet weten wat ze zien. Dat is toch aandoenlijk?'

Van der Hoeven kondigt de volgende cabaretier aan. 'Ik ben net naar de wc geweest en dit is de enige plee waar je beter niet je handen kunt wassen. Echt goor, ongekend.'

'Het is echt veel grappiger dan ik had verwacht', zegt Elodie, die lid is van Quintus, in de pauze. 'Ja, vooral die Daan is heel grappig', reageert Alissa, ook van Quintus. 'Echt een beetje Daniël Arends-vibes.'

'Wie is geen lid hier?' vraagt Van der Hoeven als de show weer begint. Een aantal handen vliegt de lucht in. 'Van Catena?' Het publiek lacht hard. 'Aaaaah, jij bent als enige alternatieve velling naar het hol van de leeuw gekomen. Ik ben blij dat je even je computer hebt uitgezeten op *Game of Thrones* hebt afgekeken om bij deze comedyavond te zijn.'

Tussendoor heeft Van der Hoeven een belangrijke mededeling: 'Ik mag een kratje bier weggeven aan de meest enthousiaste persoon vanavond.' Gejoel klinkt. 'O ja, nu wel hè?'

Daarna heeft de geboren Ier en getogen Brabander Stephen Bell het over verschillen tussen de Randstad en de provincie. 'Zijn er Limburgers in de zaal?' Iris steekt, na lang aarzelen, haar hand op. 'Spreek je Limburgs? Nee, want dan word je geslagen tijdens de ontgroeningen, natuurlijk.' Hard gelach. 'Nee, niet geslagen, gemanipuleerd. We doen het gewoon mentaal, want daar schrijft de *Volkskrant* niet over.'

'Tijden zijn veranderd', concludeert de comedian. 'Je denkt: studentenvereniging en Leiden; ouderwets. Wij als comedians denken dat we ons hard moeten opstellen, maar dan blijken jullie allemaal alto. Of zijn jullie, bij dichte deuren, wel allemaal hard voor elkaar? Of zijn jullie liever geworden?'

'Tuurlijk', antwoordt een jongen.

'Is de cultuur gezakt in deze vereniging?', vraagt Bell. 'Het is de enige cultuur die ik ken', zegt de rechenstudent. Zijn medestudenten barsten in lachen uit. Hij doet al vijf jaar over zijn bachelor en moet er nog twee. Bell: 'Je mag ook stoppen, hè. Je mag je vader bellen en zeggen: "Ik heb dat geld niet meer nodig".'

'Ik mag vanavond een kratje bier weggeven, maar we hadden ookeen doel', sluit Van der Hoeven af. 'Gijs aan het neuken krijgen. Laten we die twee combineren. Als je daar (wijzend naar de jonge vrouw naast hem) maar genoeg bier in stopt, komt het helemaal goed.' Iedereen juicht voor Gijs als hij zijn kratje bier in ontvangst neemt.

De kaartverkoop voor het Leids Cabaret Festival begint donderdag 28 november om 14.00 uur. Toegang is gratis voor de audities in de Stadsgehoorzaal. Studenten en jongeren onder de 30 jaar kunnen voor 10 euro een ticket kopen

‘Ik heb een bescheiden collectie van 120 platen’

DOOR LORENZO GERRITSEN
FOTO TACO VAN DER EB

Welke platen doen het op het moment goed?

‘Standaardplaten, zoals Amy Winehouse en The Beatles, verkopen altijd. Soms komen mensen met een lijstje, maar is niks daarvan bestelbaar. De muzieksmaak is dan zo niche dat we die ook niet bij de leveranciers kunnen vinden, bijvoorbeeld hele specifieke metalgenres of Senegalese dub met een paar dui-

zend luisteraars op Spotify. Dat is niet iets waar we snel veel van inkopen.

‘Veel mensen hechten waarde aan vinyl. De winkel is daardoor vooral ook een sociale plek. Er zijn veel vaste klanten met allemaal verschillende persoonlijkheden. Behalve platen verkopen en het sorteerwerk bijhouden, klets ik met ze over wat ze gaan kopen. Af en toe hebben we hier ook optredens. Afgelopen zaterdag was Claude hier en MEROL is er ook een keer geweest.’

Luister je zelf veel?

‘Ik heb zelf een bescheiden collectie van honderdveertig platen. Mijn obsessie is vooral muziek uit de jaren zestig en zeventig. Dat is ontstaan toen ik als veertienjarige de Marvel-film *Guardians of the Galaxy* keek. De soundtrack had veel nummers uit die tijd en specifiek een nummer van David Bowie. Dat was de

gateway voor mijn liefde voor pop-rock. ‘Door mijn werk bij Plato ben ik veel naar andere dingen gaan luisteren. Natuurlijk om te weten wat voor producten we in de winkel hebben, maar het is ook een soort missie om mijn horizon te verbreden. Recent ben ik meer naar hiphop gaan luisteren. Eerst dacht ik dat het niets voor mij was, maar het is supervet.’

Draai je thuis alleen vinyl?

‘Platen zijn duur en niet altijd beschikbaar, dus ik luister ook veel op Apple Music en Spotify. Op een plaat ervaar je de muziek heel anders. De kwaliteit is veel beter. Op Spotify klinkt het vlakker, omdat een plaat geen beperking heeft van bestandsformaten. Er zijn diepere lagen van bass en treble.

‘Het is ook een bewuste ervaring. Als je op een streamingdienst luistert, merk je dat de muziek meer naar de achtergrond gaat. Een plaat opzetten is een veel actiever proces. Soms ga ik gewoon op mijn bed liggen en alleen maar naar de plaat luisteren.

‘Mijn voorkeur is ook zwart vinyl. Dat is het meest praktisch. Op gekleurde platen is het lastiger om de groeven te zien, helemaal als ze doorzichtig zijn. En op een zwart is het ook makkelijker om de staat van de plaat te zien.’

Merk je dat het populairder wordt?

‘Jazeker. Er komen steeds meer jongeren. Naast iconische platen verkoopt ook Taylor Swift goed. Dat is bijzonder, want die muziek is nooit bedoeld om als plaat uit te geven. Ze buit het wel een beetje uit: van één album zijn er vier verschillende versies, terwijl ze bijna hetzelfde klinken. Die hebben voornamelijk verschillende kleuren covers, maar kosten nog steeds veertig euro per stuk. ‘Je merkt dat mensen het ritueel en kunstaspect leuk vinden. Voor mij draait het vooral om de muziek. Maar je hebt ook klanten die niet eens een platen-speler hebben en het leuk vinden om op de muur te hangen. Het is een manier om jezelf uit te drukken, want het is een fysieke representatie van je muzieksmaak.’

COLUMN | MATHIJS DE JONG

Waar is Amice de Vries (die 50 liter bier per maand dronk)?

Van sommige mensen verneem je zo'n lange tijd helemaal niets meer, dat je je begint af te vragen of de desbetreffende persoon niet heel stiekem is overleden. Wat mij betreft geldt dit voor een hoop mensen.

Neem Greta Thunberg. Vroeger viel vriend en vijand over het drammerige schoolmeisje dat over het klimaat sprak met emoties die doen denken aan het acteerwerk van een pas gecaste *GTST*-actrice. Waar was zij toen de afgelopen klimaatop in het nieuws werd besproken? Of Miley Cyrus! Slingert zij nog steeds, gezeten op een stalen bal, ergens door het universum? Het zijn van

die mensen om wie eerst veel ophef bestond, maar naar wie nu geen haan lijkt te kraaien.

Zo vraag ik me ook nog steeds af hoe het met die ziek-mooie, ultra-toffe amice gaat, die ik voor het eerst tegenkwam in mijn sjaarzenjaar. Maar dit verhaal vereist, zoals u merkt, enige context.

Ik was dus sjaars en had een bijbaan in een sushitent midden in het centrum. Aldaar werkte ik mij in het zweet om mijn beginnende alcoholisme van een financieel fundament te voorzien. Niet als illustere, scooterscheurende bezorger (die domme e-bikes waren toen godzijdank nog non-existent), maar in de keuken, als ‘kok’ die rijstsheets omrolde tot kleffe sushirolls.

In die tijd werkte daar een student met een naam die eigenlijk te cool voor hem was en die ik hier zeker niet ga vermelden. Voor nu noem ik hem: Amice de Vries.

Amice de Vries was tweedejaars en lid. Nou is dat op zichzelf beschouwd niet zo boeiend: zo veel mensen zijn of waren lid. Van dat lidmaatschap kan men een hele hoop vinden, maar ook dat laat mij koud. Waar ik als bange sjaars werkelijk tegenop keek, was wat hij symboliseerde:

het losbandige, wilde studentenleven.

Zo herinner ik mij nog goed, een half uur na sluitingstijd, het gesprek dat ik met Amice de Vries voerde. Hij vertelde mij, onder het genot van zijn triljoenste peuk die dag, dat hij met zijn huisgenoot had uitgerekend hoeveel liter bier hij per maand dronk.

Nu was Amice de Vries geen ster in rekenen – hij was, net als ik, jurist – en ik kan het verkeerd onthouden hebben, maar Amice de Vries kwam uit op een hoeveelheid van 50 (zegge vijftig) liter! Dat is een heel fust per maand...

Naast dit alcoholistische feitje, zat Amice de Vries vol andere, toffe verhalen, die ik hier helaas niet allemaal kan opdisen. Het waren verhalen waar ik met ontzet naar luisterde en die mijn pas ontlukkende ‘studententijd’ als een mislukte aflevering van *Expeditie Robinson* deed voelen: temidden van al die wilde studenten zou ik het nooit overleven. Desalniettemin leef ik nog steeds en vraag ik mij nu dus heel hard af hoe het toch die Amice de Vries vergaat.

Hoe is het toch met je, Amice de Vries... Doe je de groetjes aan Greta en Miley?

‘Door zijn verhalen voelde mijn studententijd als een mislukte aflevering van Expeditie Robinson’